

AKTYWNOŚĆ RPO W OBRONIE PRAW KOBIET W 2018 ROKU

[Dostęp do zabiegów legalnej aborcji - wystąpienie do Ministra Zdrowia i Rzecznika Praw Pacjenta](#)

Kobiety w Polsce nie mają rzeczywistego dostępu do zabiegów legalnej aborcji - ocenił Komitet Ministrów Rady Europy. Według Komitetu konieczne jest rzeczywiste wdrożenie gwarancji ustawowych. Rzecznik Praw Obywatelskich spytał Ministra Zdrowia oraz Rzecznika Praw Pacjenta o to, co robią, aby zagwarantować taki dostęp.

[#Metoo rok później – debata w namiocie Praw Człowieka RPO na festiwalu PolAndRock](#)

Ruch #Metoo musi mieć twarz 20-latków, którzy są nowym pokoleniem i nie zgodzą się na to, na co godziły się ich matki – mówiono podczas debaty RPO na festiwalu PolAndRock. Podkreślano, że w Polsce jest bardzo niska świadomość tego, czym jest molestowanie. Zwracano też uwagę, że debata #Metoo jest wciąż głównie na poziomie "lewicowo-warszawskim" - a najwyższy czas, aby „trafiła pod strzechy”.

[Programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie - ponaglenie do Ministra Sprawiedliwości](#)

Wszyscy sprawcy przemocy w rodzinie, w tym skazani na bezwzględną karę pozbawienia wolności, powinni być objęci nakazem uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym – uważa Rzecznik Praw Obywatelskich. Dziś sąd nie ma obowiązku nakazywania takich działań wobec sprawców - tymczasem z badań wynika, że programy korekcyjno-edukacyjne powodują zmiany w ich zachowaniu. Wszystko, co zrobimy, aby sprawca więcej nie stosował przemocy, będzie najbardziej realną pomocą dla jego ofiar - wskazuje Adam Bodnar. Rzecznik do dziś nie dostał od Ministra Sprawiedliwości odpowiedzi na wystąpienie w tej sprawie z 4 października 2017 r. Dlatego zastępczyni RPO dr Sylwia Spurek wystąpiła do wiceministra sprawiedliwości Marcina Warchoła z prośbą o spowodowanie udzielenia odpowiedzi na tamto wystąpienie.

[Nieskuteczność procedur antymobbingowych w szpitalach – wystąpienie do Ministra Zdrowia](#)

Procedury antymobbingowe w szpitalach nie gwarantują ani rzetelnego wyjaśnienia spraw, ani należytej ochrony osób objętych mobbingiem - wskazał Rzecznik Praw Obywatelskich. Same procedury to za mało – konieczne są specjalistyczne szkolenia dla kadry kierowniczej szpitali i pracowników, anonimowe ankiety wśród pracowników i stałe dyżury pełnomocników ds. mobbingu. Podłożem konfliktów prowadzących do mobbingu czy dyskryminacji pielęgniarek i położnych mogą być narastające braki kadrowe w szpitalach i niskie zarobki personelu medycznego. Adam Bodnar zwrócił się do ministra zdrowia Łukasza Szumowskiego o ocenę skuteczności szpitalnych procedur antydyskryminacyjnych i antymobbingowych.

[Krytyczne uwagi RPO dotyczące realizacji tzw. ustawy antyaborcyjnej - wystąpienie do Ministra Zdrowia](#)

Dostęp do antykoncepcji

Dostęp do metod i środków służących świadomej prokreacji jest ściśle związany z zapobieganiem niechcianej ciąży oraz planowaniem rodziny. Zgodnie z międzynarodowymi standardami, działania państwa powinny być ukierunkowane na zapewnienie kobietom i małoletnim dziewczętom, w tym kobietom z obszarów wiejskich, dostępu do przystępnej cenowo i nowoczesnej antykoncepcji poprzez refundację nowoczesnych i skutecznych metod antykoncepcji. Zgodnie ze standardem międzynarodowym dostęp do środków antykoncepcyjnych powinien być zapewniony również małoletnim dziewczętom, m.in. poprzez zapewnienie porad ginekologiczno-położniczych i objęcie ich opieką w zakresie zdrowia reprodukcyjnego.

Dostęp do badań prenatalnych

Uniemożliwienie kobiecie wykonania badań prenatalnych stanowi pogwałcenie jej prawa do informacji na temat stanu zdrowia płodu, a w pewnych wypadkach, także możliwości skorzystania z legalnego zabiegu przerywania ciąży. Dlatego RPO za istotne uważa monitorowanie dostępności do tych świadczeń.

Dostęp do legalnego zabiegu aborcji

Prawodawca, gwarantując możliwość przerywania ciąży w trzech przypadkach przewidzianych w ustawie, powinien jednocześnie zagwarantować realny dostęp do tej procedury. W praktyce możliwość ta bywa jednak znacznie ograniczona. Dostęp do aborcji różni się w zależności od rejonu Polski. W niektórych województwach liczba przeprowadzonych zabiegów sięga kilkuset, w innych jedynie kilku. RPO uznał za celowe zbadanie przyczyn tych dysproporcji.

Czynnikiem znacznie utrudniającym możliwość skorzystania z zabiegu jest brak odpowiednich procedur w szpitalach w przypadku przeprowadzania aborcji.

Ponadto według RPO ocena pełnego i niedyskryminującego dostępu do legalnych zabiegów aborcji powinna uwzględniać możliwość realizacji swoich praw przez osoby małoletnie.

Sprzeciw od orzeczenia lekarza

Możliwość kwestionowania orzeczenia lekarza ma istotne znaczenie w perspektywie możliwości korzystania przez kobiety z legalnych zabiegów przerywania ciąży. Niestety istniejąca w Polsce instytucja sprzeciwu od orzeczenia lekarza jest ukształtowana w sposób nieodpowiedni, niegwarantujący kobiecie możliwości zakwestionowania orzeczenia lekarza w terminie umożliwiającym dokonanie aborcji.

Klauzula sumienia

Możliwość przerywania ciąży w praktyce bywa ograniczona przez powoływanie się przez lekarzy na klauzulę sumienia. Istnienie klauzuli sumienia stanowi wyraz poszanowania konstytucyjnej wartości, jaką jest wolność religii. Nie oznacza to jednak zwolnienia państwa z obowiązku zagwarantowania dostępu do możliwości skorzystania z zabiegu legalnej aborcji czy do badań prenatalnych.

Dostęp osób małoletnich do ginekologa

Zgodnie z prawem małoletni powyżej 15. roku życia mogą podejmować współzycie bez konsekwencji prawnych, ale nie mają możliwości samodzielnego, na podstawie własnej, prawnie skutecznej zgody, skorzystania z porady ginekologicznej lub urologicznej w celu skontrolowania swego zdrowia. Regulacje prawne co do samodzielnego korzystania przez niepełnoletnich pacjentów powyżej 15. roku życia z określonych świadczeń zdrowotnych, niestanowiących z założenia świadczeń o podwyższonym ryzyku, wymagają w ocenie RPO zmian systemowych.

Łagodzenie bólu podczas porodu

Zagwarantowanie dostępu pacjentek do metod łagodzenia bólu podczas porodu to jeden ze standardów z zakresu opieki okołoporodowej, ale także gwarant poszanowania prawa pacjentek do opieki zdrowotnej, ich integralności i godności. W ocenie RPO zmuszanie ciężarnej do urodzenia dziecka bez znieczulenia, gdy nie ma ku temu przeciwwskazań zdrowotnych, może zostać uznane za przejaw niehumanitarnego i poniżającego traktowania.

Cesarskie cięcie

Z oficjalnych danych wynika, że ok. 40 proc. wszystkich porodów w Polsce kończy się cesarskim cięciem. Wykonywanie tego zabiegu, pomimo braku medycznych wskazań do jego przeprowadzenia, może prowadzić do narażenia zdrowia i życia pacjentki oraz dziecka. Zdaniem RPO należy podjąć działania w celu należytej diagnozy przyczyn powszechności stosowania tej procedury, co umożliwi jej ograniczenie. Niezwykle ważne jest też upowszechnianie u pacjentek wiedzy na temat procedury cesarskiego cięcia oraz zapewnienie im dostępu do metod łagodzenia bólu porodowego.

Opieka okołoporodowa

Należyte zagwarantowanie tego prawa wymaga, m.in. zapewnienia rzeczywistego dostępu do świadczeń opieki okołoporodowej dla kobiet w ciąży. Opieka ta powinna trwać przez cały okres ciąży, a nie tylko od momentu, gdy kobieta trafi na oddział położniczy.

Pomoc materialna i opieka nad kobietami w ciąży

W perspektywie dostępu do pomocy materialnej niebagatelne znaczenie ma podnoszenie świadomości o rodzajach wsparcia oferowanego przez państwo oraz warunkach uzyskania go. Dotyczy to również wsparcia w ramach domów samotnej matki. W ocenie RPO pomoc powinna przysługiwać w takim samym stopniu samotnym rodzicom bez względu na płeć. Ponadto rola państwa w zapewnianiu wsparcia materialnego i odpowiedniej opieki powinna polegać na zagwarantowaniu dostępu do rozwiązań umożliwiających godzenie ról rodzinnych i zawodowych.

Wsparcie szkoły dla małoletnich matek, ojców i uczennic w ciąży

Odpowiednie wsparcie szkoły dla uczennic w ciąży, a także małoletnich matek i ojców ma znaczenie m.in. dla możliwości kontynuacji edukacji czy zagwarantowania prawidłowego

rozwoju psychologicznego. Za problem o charakterze systemowym RPO uważa zupełny brak wsparcia dla małoletnich chłopców, którzy zostali ojcami i - podobnie jak małoletnie matki - nierzadko potrzebują odpowiedniej pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

Niezwykle istotną regulacją z punktu widzenia uczących się matek, które ze względu na nowe obowiązki mogą mieć trudności z uczestnictwem w zajęciach szkolnych, wydaje się możliwość nauki poza szkołą. Niestety, także w tym wypadku nie jest możliwa ocena, czy w rzeczywistości ten rodzaj wsparcia jest dostępny uczennicom.

Kształcenie i wychowywanie młodzieży

Zgodnie z ustawą, wiedza o życiu seksualnym człowieka powinna być realizowana w polskich szkołach. Mimo to edukacja seksualna nie jest traktowana jako przedmiot obowiązkowy. Stanowisko Ministerstwa Edukacji Narodowej, negujące obligatoryjność tych zajęć, prowadzi do ograniczenia dostępu do rzetelnej edukacji i nie przyczynia się do rozwoju świadomości oraz kształtowania odpowiedzialnych postaw młodzieży. Z badań RPO wynika, że treści podręczników są niezgodne ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej. Rzetelna edukacja seksualna wymaga ponadto, by osoby ją prowadzące miały odpowiednie kwalifikacje.

[Żądanie od pracownic zaświadczenia lekarskiego o karmieniu piersią – interwencja RPO](#)

Do Rzecznika wpłynęła skarga w sprawie istniejącej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji praktyki żądania od pracownic dostarczania zaświadczeń lekarskich o karmieniu piersią. W opinii RPO praktyka ta nie znajduje oparcia w prawie. Po interwencji Rzecznika MSWiA przewiduje dokonanie zmiany przepisów i zniesienie obligatoryjnego obowiązku dostarczania przez pracownice zaświadczeń.

[Mobbing i dyskryminacja w służbach mundurowych – publikacja RPO zawierająca analizę problemu i wskazówki jak go rozwiązać](#)

Mobbing i molestowanie w służbach mundurowych to problem, o którym coraz głośniejsze mówi. Rzecznik od dawna zwracał uwagę na ten problem szefom wszystkich formacji. Zebrane przez RPO regulacje, wskazówki, dobre praktyki oraz materiały źródłowe umożliwiają poszczególnym służbom wypracowanie skutecznych polityk antydyskryminacyjnych.